

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด และ ทฤษฎี

หลักการวิเคราะห์สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภค

สินเชื่อเพื่อการอุปโภคและบริโภค คือสินเชื่อที่ให้ลูกค้ารายย่อยกู้เพื่อใช้ประโยชน์ส่วนตัว ได้แก่ เพื่อซื้อที่อยู่อาศัย รถยนต์ เฟอร์นิเจอร์ สิ่งอำนวยความสะดวก โดยมีการกำหนดชำระคืนเป็นงวด มีระยะเวลาการผ่อนชำระคืนสั้นๆ ไม่เกิน 3 ปี สำหรับวงเงินต่ำๆ หากวงเงินสูงๆ เช่น กู้ซื้อบ้านพร้อมที่ดิน ก็จะให้ผ่อนระยะยาวถึง 15 ปี ส่วนใหญ่สินเชื่อประเภทนี้จะเน้นในเรื่องการให้กู้เพื่อซื้อบ้านอยู่อาศัย โดยใช้หลัก 5C เป็นหลักในการวิเคราะห์ คือ

1) คุณสมบัติ (character) ในกรณีบุคคลธรรมดา ได้แก่ ความซื่อสัตย์ในการประกอบธุรกิจ ความสามารถในการประกอบธุรกิจ ความรับผิดชอบ ศีลธรรม ความน่าเชื่อถือน่าไว้วางใจ ความมีหน้ามีตาทางสังคม ความมีชื่อเสียง ความขยันอดสาหัส กรณีผู้กู้เป็นนิติบุคคลต้องพิจารณาคุณสมบัติของหุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการบริหาร หากคุณสมบัติเหล่านี้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีอัตราการเสี่ยงก็มีน้อยลง และก็ไม่แน่ว่าผู้กู้จะชำระหนี้คืนเสมอไปอาจมีปัจจัยอื่นทำให้เกิดการผิดนัดชำระหนี้ได้

2) ความสามารถ (capacity) คือความสามารถในการทำนิติกรรม และชำระหนี้คืนธนาคาร ในการทำนิติกรรมกับธนาคารผู้กู้จะต้องเป็นผู้มีความสามารถในการทำนิติกรรมได้ ตามกฎหมาย ในการชำระหนี้คืนธนาคาร ผู้กู้จะต้องมีรายได้เพียงพอที่จะชำระหนี้คืนธนาคารได้ ซึ่งประกอบด้วย

- (1) การศึกษา การศึกษาสูงๆ น่าจะช่วยให้มีความสามารถในการหารายได้ดีกว่า
- (2) ความชำนาญ ผู้มีความชำนาญและประสบการณ์ย่อมหารายได้ดีกว่า
- (3) สุขภาพอนามัย ผู้มีสุขภาพดีย่อมหารายได้ดีกว่า
- (4) ความมั่นคงของงาน ผู้มีอาชีพมั่นคงย่อมชำระหนี้ได้ดีกว่า
- (5) ความมั่งมีส่วนตัวช่วยเหลือผู้กู้ได้เมื่อประสบภัยที่ไม่คาดคิด
- (6) อายุน้อยกว่า ผ่อนหนี้ได้นานกว่า
- (7) ความสามารถในการบริหารกิจการ การประเมินผลจากประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ จะช่วยให้มองเห็นภาพแห่งความสำเร็จของธุรกิจนั้นๆ ได้

3) ทุน (capital) ธุรกิจจะต้องมีเงินทุนเพียงพอ ถ้ากู้เงินด้านเดียวจะมีค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยสูงยังมีทุนมาก กู้น้อยก็ยังสามารถชำระหนี้คืนได้ดีขึ้นเท่านั้น

4) สภาวะเศรษฐกิจ (economic conditions) ธนาคารต้องวิเคราะห์สภาวะเศรษฐกิจ ในขณะนั้นว่าธุรกิจประเภทใดมีคู่แข่งมา และประเภทใดมีปัญหา ควรคงปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกค้าที่ประกอบธุรกิจที่กำลังมีปัญหาในสภาวะเศรษฐกิจนั้นๆ

5) หลักประกัน (collateral) เป็นวิธีสุดท้ายที่ธนาคารจะบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินที่รับไว้เป็นประกัน ได้แก่ ที่ดิน บ้าน อาคาร เครื่องจักร เป็นต้น

สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคที่กู้เพื่อซื้อที่อยู่อาศัยหรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ธนาคารจะคิดดอกเบี้ย 12-14% ต่อปี วงเงินไม่เกิน 300,000 บาท หากกู้เกิน 300,000 บาท จะคิดดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น ธนาคารจะให้กู้ประมาณ 50-60% ของราคาหลักทรัพย์ประกัน มีหลักเกณฑ์เพิ่มเติมดังต่อไปนี้ดังนี้

- (1) ระยะเวลากู้ไม่เกิน 15 ปี
- (2) อายุผู้กู้รวมกับจำนวนปีที่ขอกู้ไม่เกิน 65 ปี
- (3) มีกำลังใช้หนี้ มีอาชีพและรายได้ประจำแน่นอน ไม่ต่ำกว่า 3 เท่า ของเงินงวดผ่อนชำระแต่ละงวด
- (4) ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ใช้เป็นหลักประกันต้องมีทางรถยนต์เข้าออกได้
- (5) ผู้ขอกู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว ต้องมีการหมุนเวียนบัญชีกับธนาคารอย่างน้อย 6 เดือน
- (6) การพิจารณาให้กู้ ธนาคารจะช่วยเหลือแก่ผู้กู้ที่ซื้อที่อยู่ในราคาเหมาะสมกับฐานานุรูปไม่เกินตัว
- (7) ต้องทำประกันอัคคีภัยสิ่งปลูกสร้างยกประโยชน์ให้ธนาคาร

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Chesser (1972) วิจัยเรื่อง "การปรับปรุงกระบวนการประเมินการให้สินเชื่อเพื่อการพาณิชย์โดยอาศัยแบบจำลอง Scoring และการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน" เพื่อหาปัจจัยที่เป็นตัวทำนายว่าปัจจัยต่างๆ จะทำให้ลูกค้าที่ได้รับสินเชื่อประสบความสำเร็จหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ อัตราส่วนทางการเงินดังต่อไปนี้ คือ อัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อสินทรัพย์ทั้งหมด อัตราส่วนยอดขายสุทธิต่อสินทรัพย์หมุนเวียน อัตราส่วนกำไรก่อนหักภาษี และดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์ทั้งหมด อัตราส่วนเงินทุนสุทธิต่อยอดขายสุทธิ อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์สุทธิ

ถาวรย์ พงษ์วุฒิธรรม และกฤษณา นาคพรหม (2519) ศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัญหาการให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์" พบว่าการให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ มักเกิดปัญหา 3 อย่าง คือ

1) ปัญหาด้านตัวผู้กู้เอง ได้แก่ ฐานะทางการเงินไม่ดี วัตถุประสงค์ที่ขอกู้ไม่ตรงนโยบายธนาคาร วัตถุประสงค์ที่ขอกู้ผิดกฎหมาย รายได้ไม่พอชำระหนี้

2) ปัญหาของตัวผู้ให้กู้ แบ่งเป็นปัญหาก่อนการอนุมัติสินเชื่อ ได้แก่ การขาดข้อมูลที่เพียงพอ หรือเจ้าหน้าที่สินเชื่อขาดความรู้ทำให้ธนาคารได้รับความเสียหาย อีกประการเป็นปัญหาหลังการอนุมัติเงินกู้ซึ่งต้องมีการติดตามทวงถามอย่างใกล้ชิดและตามขั้นตอน

กาญจนา แจ่มชัด และจิรศักดิ์ ตัมสถิตย์ (2522) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ระบบงานสินเชื่อสาขาธนาคารพาณิชย์” พบว่าความรับผิดชอบในงานด้านอำนวยการสินเชื่อของสำนักงานสาขาสามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งในการดำเนินงานของสาขาในการจัดรูปองค์กรด้านสินเชื่อ และมีจุดประสงค์จะให้เกิดการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกัน โดยกำหนดงานด้านการอำนวยการสินเชื่อแยกออกจากงานด้านพิธีการสินเชื่อ

ไชยง ปฐุวินทรานนท์ (2527) ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการณ์ให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย” พบว่า

1) การศึกษารูปแบบความผันผวนตามฤดูกาลของการให้กู้ยืม ไม่อาจยืนยันได้ว่าธนาคารพาณิชย์ให้กู้สูงหรือต่ำสุดเมื่อใด แต่การขอลดตัวเงินในประเทศและการขอลดตัวเงินเพื่อการส่งออกสูงสุดในช่วงปลายปี ส่วนการขอลดตัวเงินเพื่อการนำเข้าจะสูงสุดในช่วงต้นปีและปลายปี การจัดสรรเงินทุนเพื่อให้กู้ยืม (เบิกเงินเกินบัญชี และเงินกู้มีกำหนดระยะเวลา) มีปริมาณสูงสุด สูงกว่าการขอลดตัวเงิน และการลงทุนในหลักทรัพย์

2) การศึกษารูปแบบความผันผวนตามฤดูกาลของการให้กู้ยืมแก่ภาคเศรษฐกิจต่างๆ มีปริมาณเงินให้กู้ยืมในแต่ละไตรมาสแก่ภาครัฐบาล มีทิศทางการเคลื่อนไหวตรงข้ามกับการให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจนิติบุคคล การให้กู้ยืมแก่กันระหว่างธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินจะสอดคล้องกับการให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจนิติบุคคล การให้กู้ยืมแก่ภาคธุรกิจนิติบุคคลสามารถปรับตัวได้ค่อนข้างเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับภาคเศรษฐกิจอื่นๆ

วิจิต ฉัตรพิริยกุล (2529) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การตรวจสอบการบริหารสินเชื่อภายในประเทศของธนาคารพาณิชย์” พบว่าการตรวจสอบการบริหารสินเชื่อ ประกอบด้วย

- 1) ตรวจสอบการวางแผนสินเชื่อว่าสอดคล้องกับนโยบายที่ธนาคารกำหนด
- 2) ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านสินเชื่อให้เป็นไปตามระเบียบธนาคาร
- 3) ตรวจสอบการประเมินคุณภาพสินเชื่อ
- 4) ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมเกิดจากรผลกระทบจากปัจจัยภายนอกประเทศ

อูษณีย์ เหมะประเสริฐสุข (2530) วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพในการบริหารเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ไทย” พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการถือสัดส่วนของเงินให้กู้ยืมต่อสินทรัพย์รวมของธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่ คือ

- 1) ภาวะการเงินในประเทศ ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญสำหรับทุกกรณีศึกษา ยกเว้นธนาคารพาณิชย์ไทย 6 แห่งที่พบว่า ตัวแปรดังกล่าวไม่มีผลต่อสัดส่วนดังกล่าว
- 2) ความเสี่ยงภัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนมีทิศทางเป็นลบกับการถือสัดส่วนดังกล่าวของกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่และธนาคารพาณิชย์ไทยอีก 4 แห่ง ในขณะที่ตัวแปรหุ่น์เกี่ยวกับข่าวคราวการลดค่าเงินบาทในเดือนมีนาคม 2524 มีผลต่อกลุ่มธนาคารขนาดกลางและขนาดเล็กในทิศทางเป็นลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน
- 3) ตัวแปรนโยบายเกี่ยวกับการกำหนดอัตราส่วนของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารแห่งประเทศไทย มีความสัมพันธ์ในทางลบกับการถือสัดส่วนดังกล่าวของธนาคารพาณิชย์ไทยทุกขนาด และธนาคารพาณิชย์ไทยอีก 8 แห่ง
- 4) ตัวแปรหุ่น์ฤดูกาลในเดือนธันวาคม มีผลต่อการถือสัดส่วนดังกล่าวมากกว่าตัวแปรหุ่น์ในเดือนมิถุนายน ทั้งในทิศทางที่เป็นบวกและเป็นลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- 5) ตัวแปรหุ่น์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนจากที่เคยผูกกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ มาผูกกับเงินตราสกุลสำคัญหลายสกุล เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2527 - ธันวาคม 2528 มีทิศทางเป็นบวกกับการถือสัดส่วนดังกล่าว สำหรับธนาคารพาณิชย์ไทยเพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น
- 6) ตัวแปรหุ่น์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงของธนาคารนครหลวงไทย และธนาคารมหานคร พบว่ามีผลในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับสัดส่วนดังกล่าว

สำหรับการปรับตัวเพื่อถือสัดส่วนของเงินให้กู้ยืมต่อสินทรัพย์รวมตามเป้าหมายที่วางไว้ของธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่ยังมีความล่าช้าอยู่ โดยกลุ่มธนาคารใหญ่ต้องใช้เวลาในการปรับตัวนานถึง 13 เดือน ในขณะที่กลุ่มธนาคารขนาดกลางและขนาดเล็กใช้เวลาในการปรับตัวเพียง 10 เดือน และ 7 เดือน ตามลำดับ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการวางนโยบายทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยว่า การประกาศใช้นโยบายในแต่ละครั้งจะมีผลต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศรวดเร็วเพียงใด